СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 114. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 14-го червня 1944. No. 114. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, June 14, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

УСПІХ ПЯТОЇ ПОЗИЧКИ ПРИСКОРИТЬ ПЕРЕМОГУ, КАЖЕ ПРЕЗ. РУЗВЕЛТ

ВАШИНҐТОН. — З нагоди відкриття кампанії за Пяту Воєнну Позичку виголосив президент Рузвелт промову до народу по радіо. Він запевнив населення Америки, що „ми стали нашими ногами на сильнім ґрунті у Франції з меншими втратами, ніж це можна було передбачувати". Президент порівнав положення Аліянтів в 1942. р. з теперішним і виказав, які велитенські зміни на фронтах зайшли впродовж двох літ боїв. Коли ми упораємося з одним ворогом, тоді буде приспішена наша перемога над Япаном — твердив президент. Та, щоби осягнути повну перемогу, нам треба дати нашим воякам зброю і всі інші засоби до боротьби і на це саме піде 16-біліонова Пята Воєнна Позичка, яку повинні громадяни перевести з як найбільшим успіхом — взивав президент.

Перед промовою президента говорив секретар скарбу Генрі Морґентав. Він виявив, що війна досі коштувала 200 біліонів долярів, а до кінця найближчого скарбового року треба ще додати 99 біліонів. Цю суму призбирається вчасти з податків, але 57 біліонів таки треба буде позичити. Після цього секретар Морґентав прикладово вияснював видатки на війну, от як: похід з Неаполю до Риму коштував 6.7 біліонів; заняття островів Маршала 6 біліонів і т. д.

Зі всіх усюдів наспіли вісти про початковий успіх Пятої Позички, а це вказує на завзяття народу помогти перевести інвазію Европи аліянтськими військами.

ПОСПІШНІ ПРИГОТ[illegible]НЯ ДО МИРНОГО ЛАДУ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — В сенаті почали поспішно працювати два комітети в повнім порозумінню для переміни воєнного ладу на мировий. Перед сенатською підкомісією для Військових Справ предложив свої пляни директор мобілізації Джеймс Ф. Бирнес, а окремо ще предложив пляни комітет для Післявоєнного Плянування під проводом сенатора Джорджа. Опісля оба комітети погодилися на такі засади: 1. Конґрес має вже тепер покликати до життя Бюро для Демобілізації; 2. Треба приспішити конґресову акцію для переміни воєнних контрактів; 3. Відразу поставити на денний порядок конґресу справу розподілу теперішних матеріялів; 4. Федеральний уряд має помогти розмістити воєнних робітників з осередків воєнних занять в таких околицях, де для них є праця.

ВЕНДЕЛ ВИЛКІ ЗНОВУ В ПРИЛЮДНІЙ РОБОТІ.

НЮ ЙОРК. — На бажання 6 републиканських ґазет бувший кандидат на президента з рамени Републиканської Партії Вендел Вилкі почав писати синдиковані статті. Він займається програмою Републиканської Партії перед найближчими виборами. У першій статті він підніс конечність збереження стейтових прав у відношенню до федерального уряду; у другій займається повноправністю ніґрів в Америці. Він критикує теперішню адміністрацію за витратність її аґенцій та за присвоєння собі неналежних її прав. Републиканські ґазети з радістю витають поворот Вилкія до прилюдного життя після його недавного вицофання.

ЛІСТА З 50,000 ІМЕНАМИ НА ПРОТИБУНТАРСЬКІМ ПРОЦЕСІ.

ВАШИНҐТОН. — У процесі проти 29 осіб, обвинувачених в бунті проти Злучених Держав, явився як свідок колектор мита з Лос Анджелес Генрі Дж. Норд, щоб ствердити, як то деякі обвинувачені займалися висилкою бунтарської літератури на адреси 50,000 осіб, котрих імена колектор казав призбирати. Між адресами є теж адреса пані Рузвелт, жінки президента. Тому, що адвокат оборони ставляв свідкови питання 45 мінут, предсідник суду Едвард С. Айкер заявив, що відтепер можна буде випитувати свідків лише по 3 мінути. Норд ждав на свою черґу 3 тижні у Вашинґтоні, бо оборона випитувала свідків цілими годинами і протягала процес у безконечність.

ПІДГОТОВА ЖІНОК ДО МИРОВОЇ СЛУЖБИ.

ВАШИНҐТОН. — У Білім Домі, на запрошення пані Рузвелт, збирається конференція з 200 жінок, преставниць жіночих та різних інших громадянських організацій. Вони мають дискутувати над ролею жінки в мировій діяльности і мають теж потвердити лісту жінок, які надаються до висилки з делеґаціями до різнородних міжнародних конференцій та установ в мирні часи. Одобрену лісту вишлють до всіх департаментів, а над поодинокими особами потім будуть переведені розсліди, на скільки вони мають підготування для виступів на міжнародній арені.

Націсти вимордовують національні меншини

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт повідомив конгрес, що він оснував табор для 1,000 воєнних біженців у Форт Онтаріо коло Освеґо в стейті Ню Йорк. При цій нагоді він сказав, що націсти саме перед кінцем своєї шілковитої поразки, вимордовують національні меншини в Европі. Головна ненависть націстів звернена проти жидів, але теж і християни не вияті зпід їх терору. Ще перед загальною війною втікачі йшли до Італії, а ті, що опинилися в південній частині цього краю, шукають тепер захисту в Америці. Їх перевозиться в Америку лише на якийсь час, а після встановлення миру вони будуть відіслані до своїх країв — повідомив президент.

РЕЙБОРН РОЗВИВАЄ ПЛЯН МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІЦІЇ

НЮ ЙОРК. — Предсідник палати репрезентантів вашинґтонського конґресу Сем Рейборн виявив поступ у підготові створення міжнародної поліції на підставі плянів переговорених на Московській конференції чотирьох потуг з кінцем минулого року. Свою промову в цій справі виголосив Рейборн на обіді, виданім в його честь Товариством Закордонної Політики. Ці пляни розробляє тепер в Америці конґресова комісія, складена з 8 осіб, по 4 з кожної конґресової палати. З огляду на великі жертви війни, які можна завважати, годиться подбати про відвернення такого нещастя в майбутности і тому треба системи міжнародної забезпеки, основаної на міжнародній поліції. Як з одного боку ми не можемо грати ролі Св. Миколая, щоб кожній нації дати всі благодати, так з другого боку ми не резиґнуємо нічого з нашої суверенности, коли приступаємо до акції міжнародної забезпеки для всіх держав — міркував Рейборн.

МЕРІ АНДЕРСЕН ЗРЕЗИҐНУВАЛА ЗІ СТАНОВИЩА В ЖІНОЧІМ БЮРІ

ВАШИНҐТОН. — Мері Андерсен, яка була директоркою Жіночого Бюра при департаменті праці через 25 літ, зрезиґнувала зо свого становища і на її місце прийде Фріда Милер, директорка відділу Промислової Праці для Жінок нюйорського стейту. Панна Андерсен мала гарну карієру у своїй роботі; була делеґаткою жіночих організацій на мировій конференції в Парижу в 1919. р., стала репрезентанткою Міжнародного Бюра Праці при Лізі Націй у Женеві і брала участь в різних міжнародних конференціях. Її наступниця має теж основне підготовання до свого становища, бо була делеґаткою на пан-американську робітничу конференцію в Сантяґу, в Чіле, в 1936. р., а також на конференцію в Женеві того самого року.

Віші тратить владу над краєм

ЛОНДОН. — Наставлений і піддержуваний націстами уряд у Віші тратить скоро всяку владу у Франції. З одного боку вибивають йому з рук владу французькі патріоти, які виповідають йому послух, ба навіть перебивають його урядовців. З другого боку самі націсти, котрі цей уряд ставили, а потім його через відповідну пропаганду в краю й поза краєм „розбудовували", бачучи його безсилля, самі стали його відсувати на бік, а на місце його ставити своїх безпосередних урядовців.

Звеличувані націстами пропаґандисти як справжні представники Франції маршал Петен і Ляваль нині не мають за собою нікого. З ментом аліянтської інвазії їх покинули всі французи, а як це сталося, покинули їх і німці. Не можуть їм помагати й самі безрадні урядники, ними наставлені. Не може їм нічого помогти загранична націстична пропаганда.

ВІДПРАВЛЯЮТЬ СЕРБСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ З ЮГОСЛАВСЬКОГО УРЯДУ

ЛОНДОН. — Югославський король видно взявся надобре за усунення зо свого уряду всіх крайних сербських націоналістів, що стоять на перешкоді королівському порозумінню з маршалом Тітом. Між іншим з бюра уряду в Лондоні подано вістку про усунення зо становища амбасадора в Вашинґтоні Константина Фотіча, котрий посварився з югославським комітетом у Злучених Державах, на котрого чолі стоїть словінець Адаміч.

НАЗРІВАЄ ЗРИВ МІЖ ФІНАМИ Й НІМЦЯМИ

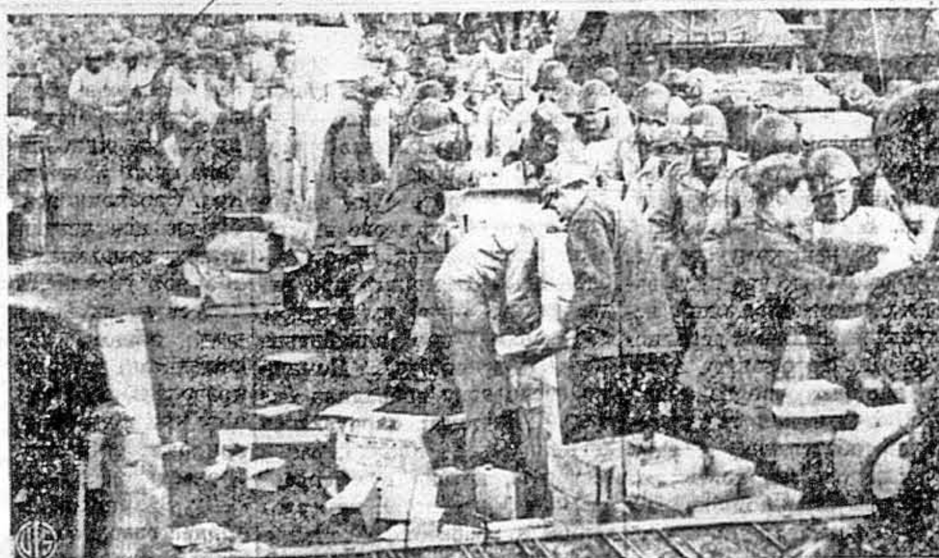
ЛОНДОН. — Коли червона армія почала нову офензиву проти фінських військ у Карелії, націстичне радіо в Берліні заперечило, що така офензива почалася. Фінський уряд сильно невдоволений цим наставленням німецького уряду. В Лондоні добачують у цім суперечні назрівання поважного зриву між Фінляндією й Німеччиною.

ГРЕЦЬКИЙ УРЯД ЗАРЯДЖУЄ ПЛЕБІСЦИТ В СПРАВІ КОРОЛЯ

КАЇРО. — Новий грецький уряд, що обіймає всі партії, постановив зараз на своїм першім засіданню, що поки король Юрій Другий має вернутися до Греції, грецький народ має відбути плебісцит й заявити, чи він хоче повороту короля на престіл.

ПРИЗНАЮТЬ ЗНИЩЕННЯ УКРАЇНИ

РИМ. — Американські летуни, що вернулися зо своєї бази в Росії, оповідають між іншим про страшне знищення краю. Кажуть, що ніщо не зробило на них у Росії такого великого враження, як майже цілковите знищення на „південно-західній Росії", що очевидно означати може тільки Україну. Нищено край два рази: відступаюча червона армія в 1941. році, а потім німці.

ПЕРЕД ВЕЛИКИМ НАСТУПОМ. Американські вояки, що вже дістали приказ всідати на перевозові засоби для переїзду до Франції, дістають в одному англійському порті цигаретки й цукорки. Поза ними стоять повзи й інша воєнна машинерія, теж готова до виїзду. Світлину знято було в самий передодень інвазії й чимскорше переслано до Америки.

АМЕРИКАНЦІ ЗАНЯЛИ КАРЕНТАН, КЛЮЧ ДО ШЕРБУРҐА

НАЙВИЩА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ У ФРАНЦІЇ. — Аліянтські війська поширили в понеділок свої позиції в Европі дуже важним добутком, бо заняли місто Карентан, що вважається ключем до посідання порту Шербурґу, котрий збудований на кінці півострова Нормандії, а котрого добуття буде вирішальним фактом для достави аліянтських військ і військових матеріялів. Карентан добуто по довгім бою приступом на баґнети. Добуття Карентану закінчило чотиро-літнє панування націстів у тому місті, яке зазначилося визиском, репресіями й жорстокостями.

Між британцями й німцями йде завзятий бій Тілі-сір-Сель і Каен. Маршал Ромель кинув там у бій три панцирні дивізії.

Досі взято в полон понад 10,000 німецьких бранців. Німці мають у тій окрузі 14 або 15 дивізій, разом сили 250,000 вояків.

Бої останнього дня зазначилися більшою концентрацією повітряних сил. Американські й британські літаки, великі, середні й малі, били без упину по німецьких концентраціях військ та по панцирних валках.

НІМЕЧЧИНА ЗРАДЖУЄ НЕДОСТАЧУ ЛЮДСЬКОГО МАТЕРІЯЛУ.

Генерал Монтґомері висказувався з найвищом подивом про американські війська.

Він теж заявив на пресовій конференції, що аліянтські війська в багатьох місцях мали проти себе японців. Німці теж уживають як „снайперів" жінок.

НІМЕЦЬКА ПРОПАҐАНДА ЗМІНЯЄ ТОН.

ЛОНДОН. — Націстичне міністерство пропаґанди видно має багато клопоту, на яку ноту грати тепер у виправдуванню перед німецьким народом невдачі німецьких військ проти інвазії Аліянтів.

Спершу пропаґандисти д-ра Ґебельса говорили, що німці самі навмисне заманули Аліянтів починати інвазію з Нормандії, бо там можна їх найлекше відбити й завдати як найбільші втрати. Колиж аліянтські війська все таки побережжя заняли й на ньому всадовилися, д-р Ґебельс скрутив в інший бік. На радіо виступив нагло з промовою віцеадмірал Ліцов, котрий заявив, що німці, маючи легкі кораблі, не можуть виступати проти подавляючої морської переваги Аліянтів. Навіть німці догадалися, що ці слова були по суті признанням невдачі з боку німецької команди, і тому німецьке радіо стало їх на всякий спосіб потішати: мовляв, через те що Аліянти заняті на побережжю Нормандії, вони не мають часу бомбардувати німецьких міст. При тому радіо постійно підчеркує ворожнечу французького населення до німців, складаючи в цей спосіб на цивільне населення вину за невдачу німецької зброї.

Ще одним засобом націстичної пропаґанди є прибільшувати аліянтські сили. Говорило націстичне радіо наприклад, що Аліянти перевезли повітрям 22 дивізії, або пів міліона вояків.

ЧОРЧИЛ НА ІНПЕКЦІЇ ДОБУТОГО ПОБЕРЕЖЖЯ.

Британський премієр Чорчил станув на французьку землю, коли він приїхав на побережжя Нормандії на інспекцію. Останній раз перед тим він був у Франції ще в 1940. році. З ним був на інспекції ген. Айзенговер, премієр Смутс і ген. Брук, начальник британського ґенерального штабу.

Інспекцію влаштовано тепер з очевидним наміром показати світови, що Аліянти вже утвердилися в посіданню добутої важкими боями й коштами території.

14. НІМЕЦЬКА АРМІЯ В ІТАЛІЇ РОЗБИТА.

РИМ. — Аліянтська головна кватира в Італії заявила, що німецьку 14. армію „розвіяно на всі чотири вітри". Німці далі відступають дезорґанізовані на всему фронті.

Команда німецьких військ в Італії домагається нових посилень, але команди німецьких військ у Франції й на Балкані самі таких потребують.

РОСІЙСЬКИЙ НАСТУП І ФІНСЬКИЙ ОПІР ЗБІЛЬШУТЬСЯ.

МОСКВА. — Червона армія збільшує свій натиск на фінські війська в Карелії. Бої ведуться на незвичайно важкому терені, в лісах, болотах і на озерах. За один день червона армія посунулася на 4—6 миль вперед. Фінські війська ставлять щораз упертіший спротив.

ТІТО ДОНОСИТЬ ПРО УСПІХИ.

ЛОНДОН. — Маршал Тіто сповістив, що його югославські партизани зліквідували ворожі позиції на лінії між Тузлою й Зворніком, коло 80 миль від Білгороду. Партизанські батерії успішно бомбардували укріплені ворожі позиції коло Кораю й Целіці, на північ від Тузли.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Народи Европи на чергу

До інвазії Европи ми мало що чували за народи Европи. В політиці говорилося правильно про держави та їх уряди. Говорилося про відношення великих держав і малих держав. Говорилося про те, чи тому чи онтому урядови слушно признавати репрезентацію держави. З усего найменше говорилося про народи.

З хвилею інвазії відразу на перший плян висуваються народи Европи. Про них говорять ґенерали й політики. До них звертаються провідники. Їх волі дослухуються просто всі.

Бачили ми це передусім зараз по тій першій пробній інвазії Европи, в Італії. Як тільки Аліянти почали займати Італію, вони усували фашистівських урядників і стали передавати управу краю в руки італійців згідно з волею широких народних мас. Відразу зроблено далеко йдучі уступства на користь народних настроїв. Завершенням цеї течії було відсунення від правління самого короля, зненавидженого за його компромісі з фашизмом. Другий менший крок у тому самому напрямі зроблено, коли відсунено від уряду з тої самої причини Бадолія і покликано до творення кабінету міністрів непримиренного ворога фашизму, Бономія.

З ментом, як почалася інвазія Франції, питання народних настроїв у Франції стає важним питанням політики дня. До того часу кожний аліянтський уряд дивився передусім на те, як відноситься до уряду в Віші й до комітету де Ґола, і кожний дивився на ці питання зо свого становища, не оглядаючися на те, як до цих справ ставляться самі французи. Як знаємо, навіть уряди великих держав не мали в тій справі одної виробленої політики. З інвазією Франції ця розбіжність політик мусить скінчитися. Об'єднані Держави мусять мати супроти Франції одну політику, якщо вони не мають утратити серед французів пошану й напсувати багато аліянтській мілітарній акції. Тому то Аліянти починають сильно наслухувати, що думає французький народ, і тому й ґенерала Де Ґола запрошено до Вашингтону.

Аліянтський командант на Середземному Морю остерігає тепер народи на Балкані не даватися підводити Гітлерови та не датися затягати в Гітлерові національні армії, які він став орґанізувати на Балкані. Виходило би, що й Гітлер теж пробував використувати розділ Европи на національности аж до того, щоби поповнити свої підорвані довгою війною армії.

Отже національні настрої дістають нові шанси проявитися як політично важний чинник, виказати свою практичну вагу й значіння. Досі цей чинник був досить призабутий. Тепер він підноситься із забуття. І чим ширші краї захопить аліянтська інвазія, тим більше буде його значіння. Інвазія Европи дає їм одну знамениту нагоду показати своє значіння в повній силі.

Не робити кривди своїм власним воякам!

Між першими радісними вістями про аліянтську інвазію Франції поміщено теж багато такого, що викликувало враження, що з цею справою пішло дуже легко, та що це націстівська пропаганда страшила Аліянтів різними перешкодами і дурила світ якимсь „Атлянтійським Муром", якого нігде не видно й т. п. З цього льогічне заключення, що якщо все це є блахманом, то справа звільнення Европи і закінчення тамже війни — недалека. І, що найважніше, не вимагатиме якихсь надзвичайних зусиль, тим більше, що Аліянти мають таку тепер велику бойову перевагу, що німецький воєнний провід мусить уже скоро зрозуміти, що нема найменшого змислу війну продовжати.

Але чи так є?

Правда: Вже з самого початку визнано ось ту важну правду, що аліянтське воєнне „командування обробило плян інвазії надзвичайно спритно, бо вибрало найвідповідніше місце, коли іде про інвазію Франції. І підготовило інвазію в такий спосіб, що хоч погода не дописала, а це вважалось найбільшою перешкодою, ввесь плян здійснювався точно, якби всюди виконували прикази з годинником у руках. Так було з тисячами бомберів у повітрі й з тисячами кораблів на морі.

Ось і тому треба завдячувати успіхи першого інвазійного тижня у першу чергу начальній аліянтській команді, на чолі з ґен. Айзенговером, що все це так добре підготовила.

А тепер приходим до другої справи: до наших вояків та їхньої боротьби, про що нам властиво йде у цій статті, а на що звертає увагу Дру Мидлтон, воєнний кореспондент щоденника Ню Йорк Таймс, що дописує з самої Найвищої Інвазійної Начальної Кватири. Отже той кореспондент, як і многі інші, що тепер пишуть, подає дещо інший образ інвазії, як його ми мали в самих початках, як дійшли перші вісти. Дру Мидлтон пише, що наші вояки мусіли зводити боротьбу з першого моменту, як тільки вийшли з баржів у воду, щоб добристи до берега. Не зважаючи на велику допомогу збоку аліянтських бомберів і обстрілювань аліянтської воєнної фльоти, теж й їм самим треба було відстрілюватись від ворога, як тільки вийшли з барж, бо ворог, з закритих ям обстрілював з берега бродячих у воді вояків машиновими крісами. Ось тих вояків, що щойно переплили на баржах бурливий Англійський канал і вбільшости хорували на морську хворобу. А вони ось ті наші вояки, пішли в ось таких обставинах здобувати побережні причали, зустрічаючи на кожному кроці опір, і то завзятий опір, який коштував поважних жертв не тільки німців, але й нас.

Ось це підкреслює Дру Мидлтон. І каже, що несправедливо поступають ті, що пишуть, що легко здобуто французькі прибережні причали в перших днях інвазії, бо вони тим самим несправедливо осуджують геройські діла наших вояків, яких то діл вони доконували в тяжких обставинах і серед завзятої боротьби з ворогом, що приготовився до інвазії і знав різні штучки, як інвазію відбивати. Він теж поконаний легко не піддався, а боровся до останньої минути у своїх норах, де був закопаний і звідки його треба було виняти, чи де його треба було добивати..

Отже „Атлянтійський мур" істнував і не був блофом, каже Мидлтон. Може він не був аж таким, як його розмальовувала націстівська пропаганда в ціли відстрашування Аліянтів від розпочаття інвазії, але й не було так, щоб його взагалі не було, як це дехто представляє, бо була завзята і крівава боротьба, каже Мидлтон. І це додає, що це треба підкреслити.

Зavваги Мидлтона дуже слушні. Не тільки в тому, що він не легковажить сили і зручности та завзяття ворога, бо так поступають усі визначні аліянтські вожди, але ще й з цього боку, що йому залежить на тому, щоби була якслід висвітлена хоробрість американського, британського, чи якого іншого аліянтського вояка. Зокрема іде йому про американських вояків, що мали дуже важкі завдання до виконання і їх по своїх трупах виконали.

Заввaги ті слушні ще й тому, що це щойно початок інвазії. А це означає, що хоч Аліянти вже виграли, як кажуть, „першу рунду", то ще далеко до того, щоб можна було сказати, що вже промощено дорогу до дальших перемог. Навпаки, пише Мидлтон, що можуть наступити важкі удари збоку ворога, бо його положення з воєнного боку далеко краще ніж Аліянтів, що мусять довозити резерви і зброю кораблями і літаками. Не зважаючи на те, що аліянтські літаки постійно тисячами бомбардують залізничі шляхи та ворожі летунські поля, положення німців таке, що їм можна відносно легко перекидувати частинами військ в цілій околиці, щоб скоро кидати їх в грізний момент в таке місце, яке наражене на найбільшу небезпеку. А далі треба мати на увазі, що німецька начальна команда не спить. І як Аліянти прямують на Париж і Берлін, так вона плянує над тим, щоб Аліянтів в першу чергу виперти з французької території, або розбити в отвертім бою. І цілком певно має приготовані для тої цілі добре вишколені резерви. А це знов означає, що може й таке статись, що хвилево можуть навіть німці й таке осягнути, що можуть виперти аліянтські війська з здобутої вже французької землі. Дру Мидлтон пише, що навіть і на таке треба бути приготованим.

Мабуть це мав на думці і президент Рузвелт, коли заповідав, що щоб не сталось, то ми знов прийдемо і знов прийдемо і будемо йти так довго, поки ворог не буде розгромлений.

Очевидно, що тяжко припустити, щоб аж таке сталось, щоб німці могли виперти аліянтів з французької території. Та добре, що навіть про таке пишеться. Бо таким писанням не зміняється бігу воєнних подій, але зате підноситься значіння подвигів наших синів, братів і батьків чи мужів, що стоять в боротьбі з сильним і завзятим ворогом, що вчився воєнного діла здіда прадіда. Перемога над таким ворогом є не тільки воєнною перемогою. Це перемога цивільного чоловіка, не звиклого до воєнного діла, але зате вихованого в любові до свободи і демократії.

Господарське значіння інвазії

Інвазія Европи означає початок кінця американського господарського способу життя. Водночас це означає на якийсь короткий час нове напруження на домашньому фронті. Будуть перетранспортовувати великі припаси матеріялів, перевозити у великих кількостях людей. Люди, що займаються чи то продукцією чи перевозом, будуть мусіти щерaз виказати свою видатність і свою спосібність до праці. Треба надіятися, що робітники по фабриках перестануть щезати на один-два дні від праці, а будуть використовувати кожну мінуту на продукцію. Колиб вашингтонський уряд видав нові зарядження в справі контролі цін, розміщення робучої сили чи в яких інших справах, то нема сумніву, що тепер кожен радо приноровиться до нових розпорядків. Це просто стан конечности.

Але в парі з тим виринають інші проблеми. Головною проблемою є переміна продуктивности краю на нормальну продукцію. Інвазія начеб піднесла куртину для так званої реконструкції, тобто перебудови краю з воєнного стану на мировий. Американський промисл носить на собі знамя воєнної продукції. Першенство мають потреби війни. Тепер напродуковано тільки, щоб вистарчило навіть на запас. Все те мусіло бути заздалегідь приготованим, бо інакше інвазія не могла би була початися. Від хусточки до носа аж до моздірів чи найновішого типу гармат; від блимаючого світла до машин, що дишуть огнем — все те мусіла до найдальших границь підготовити Америка для аліянтських військ, щоб зробити їх спосібними до виконання їхнього завдання. Після цього, як усе те випродуковано, не лишається ніщо інше, як пильнувати ці вироби у магазинах та доповняти склади в запіллю. Федеральні урядовці які мають перегляд потреб краю, приготовані на такі переміни економічного життя Америки, злучені з інвазією:

1. Коли військові знавці заявлять, що початкові цілі інвазії осягнені й американська армія сильно осадовиться на европейському континенті, і коли вони будуть могли передбачити воєнні запотребування для опанування Німеччини, тоді вже буде можлива частинна переміна промислу. Тоді почуємо про виціфання воєнних котрактів, про звільнювання робітників, про дозвіл уживати матеріяли для незначної мирової продукції і т. п. Колиб узяти за певне, що інвазія піде по плянах, такої переміни можна надіятися за два місяці.

2. Коли Німеччина скапітулює, можливо, що вже найближчої осені, але не виключене, що це станеться аж в початках 1945. року, то це буде критичний час на домашньому фронті. Тоді воєнні запотребування впадуть на яких 35% — 50%. Уряд буде виціфувати воєнні контракти на біліони долярів, безробіття може стати поважною проблемою. Отже маючи такі можливости на увазі, урядові чинники передбачують такі переміни в господарськім життю:

Продукція.

Поки військові провідники не проголосять, що інвазія скінчилася, не буде значнішої переміни в промислових осередках. Навіть у фабриках амуніції не буде наглого застою. Що найвище прийде зменшення виробу амуніції на 10%—15% перед капітуляцією Німеччини. По упадку Німеччини зменшиться продукція амуніції до половини для ведення війни з Японією.

Вироби для вжитку цивільного населення.

Вчасі інвазії потреби цивільного населення не зазнають многих перемін. Такий самий стан втримається в перших тижнях по упадку Німеччини. Одначе в тому часі буде йти постепенна переміна з воєнної продукції на цивільну, але переміна піде на підставі вироблених наперед плянів, тому вона повинна піти гладко. Команда армії і Воєнна Рада Продукції випрацьовують пляни, як передати воєнні матеріяли й воєнну робучу силу для цивільного населення, і як воєнні контракти перемінити на мирові контракти. Цю переміну контрактів відчують впершу чергу промисловці, бо вони мусять приноровити й перемінити відповідно свої фабрики. З тим підуть угоди з урядом і відшкодування для фабрикантів. Департамент торговлі передбачує, що треба буде перевести обчислення інвентарів на яких 6—8 біліонів долярів.

Харчове запотребування.

Загально думають, що за вийнятком деяких територій нужда в Европі не є дуже страшна. Тому, що вже тепер американська влада приготовила великі припаси поживи, то після звільнення Европи з німецького ярма нема чого боятися, що в Америці нестане харчів для свого населення. Европа буде потребувати головно збіжжа, насіння, товщів чи омасти й порошкованого молока, а це все вже нагромаджене.

Щодо одіжи, то її є подостатком в Америці і мабуть до пайкування не прийде. Коли тепер і нестає деяких матеріялів на одяг, то це головно тому, що нема людей до праці. Як будуть люди, то вони зможуть виробити доволі убрання для заспокоєння потреб Европи.

Робуча сила.

Ще перед інвазією проголошено, що федеральний уряд пічне з днем 1. липня контролювати запотребування робучої сили по фабриках та по різних околицях. Колиб ця штука не вдалася, тоді не буде іншої ради, як завести законно примусову краєву службу. Та є небезпека, якій досі не можна було запобігти, а це нагла підвишка платень, бо тоді так звана „Мала Сталева Формула", тобто умова між урядом і провідниками робітничого руху, що плата має бути постійно такасама, не буде обовязувана. Тоді теж пічнуть юнії боротьбу за підвишку платень. Але на це є у людей розум, щоб це розуміли і не допустили до катастрофи.

ОЛЕКСА РЕМЕЗ

ЧАЙКА

(Оповідання)

1)

Нас було троє: Шпак, Дрозд і Чайка.

Шпак це був я. Дрозд — мій товариш, а Чайка — наша спільна товаришка. Всі три назви не були наші правдиві назви, лиш видумані нами в жарт, проте ми так до них привичалися, що інакше себе не кликали.

Мешкали ми всі троє в спільнім мешканню, яке складалось із двох кімнат і кухоньки. В кімнаті, що виходила дверима на головний вхід, містився я і Дрозд; в другій, що притикала до кухоньки, мешкала Чайка.

Це наше невелике товариство знайшлося при куні в спосіб незвичайно простий і разом з тим цікавий.

Я і Дрозд товаришували здавна. Обидва ми служили в приватній інституції і від ряду літ все мешкали разом. Обидва ми були хлопці молоді, здорові як бики і бідні як турецькі святі. Я був вдачі живої, раптової. Дрозд був лемішка, але й великий майстер на різного рода дотепи й вигадки. Я був середнього росту, сухорлявий. Дрозд був низький і грубий; Дрозд був радикал, — соціяліст-демократ. Одначе, це остание, ніби то щодо переконань, не впливало на нас розєднуючо, бо та різниця в переконаннях не виливала з самої суті наших переконань, а більше витворилась в нас під напором потреби якоїсь різноманітности в нашім духовім життю; ясніше сказати: це нам давало можливість проводити безконечні дебати й балачки на цю тему, і тим самим вбивати вільний час, якого мали ми досить. В дійсности обидва ми були комуністами чистої крови, хоч і без комуністичних переконань, про які ми, зрештою, не мали звідки довідатись, бо, крім „пригод Шерльока Гольмса" та дешевих часописів, не читали нічого. Лекшою річею було набратись нам ідей радикальних або соціял-демократичних, адже тих ідей можна було набратись впрост з повітря, — ідеїж комуністичні — річ, як то кажуть, нелеґальна, уноситись в повітрі їм покищо заборонено, і мусять вони ховатись по наукових книжках, ну, а на книжки в нас не було грошей. Отож, наш комунізм був, наколиб можливо так висловитись, комунізм відруховий, неусадженний жадними передосилками ідейного змісту, а полягав він виключно на нашій дружбі, і був, при тих матеріяльних обставинах, в яких ми тоді перебували, конечністю. Це був комунізм подібний до того мужицького комунізму, коли кілька членів родини є змушені ділитися одним кожухом, або одною парою чобіт, — бо більше не мають. Треба тільки було змінитись матеріяльними обставинами нашого життя, і наш комунізм розлетівсяб у прах. Так що, властиво кажучи, ми були людьми без переконань, як більша частина тих молодих людей, яким здається, що вони мають це або те переконання. Були ми собі просто людьми, любившими життя, а любили життя так, як люблять його: кіт, пес, горобець... любили, бо чули в собі силу і здоровля і молоість. Переконання прийшли відтак...

Платню ми мали невеличку, по тридцять срібла, а праці мали досить, проте було вдоволені з життя, до якого не ставили далекосяглих вимог, задоволючися мріями про виграння сто тисяч на льотерії, або мріями про винайдення „перпетуум мобіле"... Домашню господарку проводили без жадної системи; харчувалися де попало і як попало, раз в ресторані, другий в молочарні, інший раз дома, на сухо: хлібом з ковбасою, і остание трафлялося найчастіше. З платні лишалося нам що місяця як раз стільки, що вистарчало на тютюн. Колиж трафлялася така оказія, що в котрогось з нас подерся черевик, або треба було купити новий капелюх, — це ставило нас в таке трудне положення, що ми найменше цілий тиждень мусіли тримати спільну нараду над тим, в який би його спосіб помогти біді. Очевидно не обходилося без палких дебат з того поводу, але кінець кінцем оба ми згоджувалися на тім, що треба нам на якийсь час пожертвувати вечерою в хосен черевиків або капелюха, і переставали їсти вечерю так довго, як відповідно була велика сума, потрібна на ту річ. Коли розходилося про щось більше ніж черевики або капелюх, наприклад про пальто або про убрання, тоді приходилося на якийсь час жертвувати обідом, вдоволяючися сніданком і вечерою. Часом ми позволяли собі на люксус. За ціну кількох обідів і вечер ми придбали собі пару лякерів і бронзового кольору капелюхгабік. Щo правда, ми не могли обидва разом одночасно користати з тих люксусових річей, та ми порадили собі в той спосіб, що однієї неділі до свята я йшов на прохід в лякерках і в старім пополяненім капелюсі, а Дрозд в новім бронзовім габіку і в старих полатаних черевиках, — другої неділі — навпаки. Ми так мінялися щоразу і були дуже задоволені зі себе і зі своїх речей. Часом ми ходили в театр, на галерію, звичайно за ціну вечері. Коли ми купували часопис або якусь дешеву книжку, то розривали зошит на дві половини і кидали жереб: котрому читати початок, а котрому кінець; відтак мінялися прочитаним. По обіді, коли того дня обід був, звичайно трохи спали, відтак курили і радили над тим, чому маємо присвятити решту дня, чи сидженню дома, чи якійсь екскурзії; найчастіше западала ухвала перша. Тоді ми розлягалися знов на ліжках і заводили безконечні балачки, особливо в зимі, коли на дворі сніг і холод, на ногах діраві черевики, а в хаті тепло як в лазні. Пальта ми не жалували, бо воно нічого нас не коштувало: ми брали вугля в своїм бюрі, і в тій цілі тягали зі собою до бюра величезні, спеціяльно до ношення вугля пристосовані портфелі.

(Дальше буде).

о. Петро Білон.

Зруйнування Києво-Печерської Лаври

Недавно я бачив советську фільму „Україна в огні". Тяжко було дивитись, коли перед очима переходить спалена Україна. Все горить, все знищено, все зруйновано ворогами. Відступали большевики з України — палили все; тепер німці відступали, і теж палили все, що встигли. Історичні будинки, бібліотеки, музеї, школи, церкви — все в руїнах.

Та ось на фільмі перед очима золотоверховий Київ. Алеж який він бідний і убогий!... Серце бється, в очах сльози. Найкраща вулиця Хрещатик в руїнах. Університет, (головний будинок), чудової архітектури, цілком спалений. Якось не хотілось вірити советським телеграмам, що німці динамітом висадили найбільшу святиню в Києві — Успенський Собор в Лаврі. Але, на жаль, це правда. На фільмі ми бачили знайомий нам Успенський Собор цілком зруйнований. Советські телеграми подавали, що не тільки Успенський Собор, але й інші будинки і церкви Києво - Печерської Лаври спалені.

Як бачимо, то німцям треба було скасувати історичну святиню українського народу. Їм треба було розбити мури, які були свідками старовинної побожности і стали памятниками самого натхненного із мистецтв української землі.

Успенський Собор Лаври був найстаршим із соборів в Україні. Лавру заснував преподобний Антоній. Це було в 1073 р., майже девятьсот літ тому назад. Трохи пізніше ученик і наступник св. Антонія — преподобний Теодозій збудував Печерську Лавру. Ці два стовпи українського чернецтва звязали зі своїми іменами те, що тепер орди Гітлера зруйнували. До Гітлера, правда, був Батий. В 1240 р. Лавру зруйнували вперше. Але тоді не було у азіятів тих руйнуючих засобів, якими володіють новітні бандити. Тоді ще устояло багато „нерушимих" стін, але тепер, завдяки динаміту, залишились лише кавальчики стін.

Першими будівничими київських соборів були майстрі з Корсуня і Константинополя. Успенський Собор був заложений по візантійському звичаю в виді трьох кораблів. У 12. віці Лавру обвели стіною. За часів кн. Миколи Святоші будували церкву над економічною брамою. В ній були незвичайні рідкі фрески, розкриті пізнішими, реставраціями. А в тих чаруючих будинках, як Книжний Корпус Лаври, відзначались чудові зразки рідкого українського бароко. Більш старинними палятниками виглядали внутрішні башти, широкі, приземкуваті. Пізніше, десь в 16. віці, при реставраціях всі бані над Лаврою прийняли той грушкуватий вид. Позолота їх виблискувала над стінами, відтіняючи їх білизну і різку синеву тінь. Велике число образів, фресок і мозаїк було видко скрізь в лаврських будинках.

Загальне враження від Київської Лаври, пишність і декоративність, настільки вражали своєю особливою красою, що спогади про Лавру залишаються на все життя. Напевно в Росії та й на всім світі нема такої церкви з більш складними скульптурними прикрасами, ніж Лаврський Собор. Кожне вікно має інший орнамент. І кожне з них — особливий шедевр. Кольони (стовпи) відрізнялись особливими багатствами малюнків, прикрас, подробиць. Камяні цвіти, безхитристні і чарующі: сонящники, дзвіночки, стокротки переплітаються на стінах і змішуються з клясичними мотивами орнаментів.

Лаврська дзвіниця була побудована в 16. віці з трьох поверхів. Перший поверх обхоплений суворими дорійськими кольонами. Другий поверх звужується і кольони його більше складні — йонські. Верхній, самий вузький поверх має розмальовані коринтські кольони. На дзвіниці мається чотирнадцять дзвонів, сім вставлено в 17-тім віці, і всі вони є знамениті. Один з дзвонів подарував наш славний гетьман Мазепа. Ті дзвонарі, що дзвонили, напевно були музикальні черці, бо підчас дзвонення була ціла симфонія. А новий великий дзвін, так званий „Братський", мав ваги 64,000 фунтів, і так сильно гудів, що було його чути на десятки кільометрів.

Велике число памятників і монументів розкидано по Лаврі. Не зважаючи на мощі у Близьких і Дальших печерах, де лежали тіла спочивших святих печерських угодників Божих св. Української Церкви, в Лаврі було досить інших відомих могил. Якщо дикуни змилосердились над тими печерами, то в Близьких Печерах могили напевно зруйновані.

Читачам напевно неясно, що то за близькі і дальші печери.

Близькі печери, є близько Успенського Собору, а Дальці — значно далі.

Як близькі так і дальші печери побудовані глибоко під землею, і вони тягнуться на декілька миль, а деякі так глибоко викопані, що йдуть під самим Дніпром. Але не цілі печері показують людям, а лише ті, де лежали мощі св. печерських угодників. В деяких печерах є і церкви, де відправляють служби і молебні. В печерах електричного освітлення нема, і кожний богомолець мусить мати запалену свічку і не відступати від прочан, інакше, може заблудитись і мати великий клопіт. Щоб оглянути печери і приложитись до мощів, іде з прочанами напереді монах, який і дає пояснення про життя угодників. Щоб обійти ці печери треба потратити 5—6 годин. В самім Успенськім Соборі були могили видатних людей, із них старовинна з памятником князю Острозькому. Але найбільш памятною українському народови під Лаврою Успенського Собору є гробниця київського митрополита Петра Могили.

Митрополит Петро Могила це великий церковний діяч, що підніс Українську Православну Церкву від тяжкого занепаду на високий ступінь життя і освіти. Він заснував славетну Києво-Могилянську Колегію, що мала величезне значіння для української церкви і народу. З цієї Академії виходили великі вчені та оборонці віри і волі українського народу; свій освітній вплив колегія поширила і на Московщину й інші країни.

В самім соборі було багато річей великої цінности, особливо чудотворний образ Успіння Пресвятої Богородиці, який висів над царськими воротами, і по відправах цей образ спускали до цілування вірним.

Про цей чудотворний образ і взагалі про будову Печерської Лаври є цікава легенда.

Ще за часів перших київських князів, коли наш нарід щойно тільки був просвічений Христовою вірою, коли тільки що почала будуватись Христова церква на Україні, Пресв. Богородиця послала до Києва із своєї Атонської гори будівників, щоб збудували церкву в тільки що заснованому Печерському монастирі в імя Її Успіння і на благословенство цього монастиря дала їм образ свого Успіння. Ці будівники прибули до Києва до преп. Теодозія Печерського і за його керовництвом збудували в Києво-Печерській Лаврі величну церкву в імя Успіння Пресвятої Богородиці і в ній поставили й чудовий образ Успіння Богоматері, що й до наших часів був благословенством від Божої Матері Києву і всій Україні.

В Успінськім соборі були ще величаві царські ворота з чистого срібла. Взагалі вся Лавра зі своїм собором була величня, художня, і знищення якої, — неможливо міряти грішми. **Це страшна втрата не лише для України, але й для світового мистецтва.**

Києво-Печерська Лавра займала великі простори землі, мала багато хуторів. Монахів в Лаврі було приблизно до 2,000 душ.

Співали монахи в Лаврі так чудово, так величаво, як ні в однім монастирі цілого світу.

За советської влади перемінено Києво-Печерську Лавру на музей.

Ми ще не знаємо про судьбу Софійського собору з візантійськими фресками, які були тільки в царгородській Софії до її знищення турками. Цей собор побудував кн. Ярослав Мудрий. Не знаємо про судьбу церкви Спаса на Берестові, бувша церква св. кн. Володимира, та старинного монастиря Микольського, що веде свій початок від Аскольда.

Знаємо лише, що самі большевики зруйнували динамітом величаву старовинну святиню золотоверхий Михайловський монастир. Цей монастир побудував київський князь Михайло. На цім місці большевики побудували будинок для різних установ.

Що року сотки тисяч народу приїздило до славної столиці Києва, до київських святинь помолитись, відпочати душею, насолодитись щасливою радістю в молитвах перед чудотворним образом Божої Матері і у гробниць печерських угодників, та налюбуватись чудовою красою Києва.

В дійсности столиця України — Київ — дуже славна! Київ це для українців святе місто! Це другий Єрусалим!

І ось ця свята земля обсмалена, вся в огні.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ТОРОНТО, ОНТ.

Торонтонські Відділи належно відсвяткували Золотий Ювилей У. Н. Союзу.

Тому місяць писали ми про святкування Золотого Ювилею УНСоюзу відділами в Монтреалі й Лашінах. У той час згадували ми також і про велику підготовку до такогож самого свята Ювилейного Комітету, що був зорганізований у місті Торонто зо всіх відділів. Отже тепер, коли вже свято відбулося, хочемо поділитися нашими враженнями з читачами й членством і тим самим допомогти їм у підготовці подібних свят, що будуть ще відбуватися по численних Союзових відділах Америки й Канади.

Ювилейний Комітет, до якого входили члени всіх пятьох відділів міста Торонта, розробив був такі пляни, щоби Золотий Ювилей УНСоюзу відсвяткувати в Торонті якнайкраще. Програма відсвяткования була така: В неділю рано відбути Богослуження по всіх наших церквах і відправити панахиду за померших членів Союзу. Після того мав відбутися Бенкет, а вечером концерт усіми спільними силами наших відділів. В додатку до того відбути ще й забаву з танцями для молоді, заходами Союзових відділів скорше один день перед концертом. Кожний член у Комітеті був відповідальний за певну ділянку праці тої підготовки. Мабуть і тому все це було успішно переведене. Головою цього Комітету був д-р Ілія Вахна.

Забава з Танцями.

Щоб дати змогу молоді запізнатися з завданням Союзу, Комітет уважав за відповідне встроїти для них забаву з танцями, яку всі вони люблять і дуже радо приходять. І Комітет не завівся в своїх думках, бо хоч цілий день падав дощ, то на тій забаві було повно молоді! Отже той вечір приніс для відділів матеріяльні приходи, а тепер, як показується, приносить і моральні.

Богослуження

В неділю, 7. травня, відбувалося Богослуження по наших церквах, в яких брало участь членство Союзових відділів. З тої нагоди в грекокатолицькій церкві, що є на Бетирст улиці, о. каноник П. Каменецький виголосив проповідь про довголітню Союзову працю, яка принесла велике добро для наших церков і всього українського народу не лише на американському й канадійському континентах, але також і на рідних землях. На закінчення побажав великого розвитку УНСоюзові й поблагословив памяти минулих піонірів і теперішних його заслужених працівників. З тої нагоди переведено збірку в церкві на будову нової грекокатолицької катедри, що має бути збудована після закінчення цеї війни. Збірка принесла близько $500. Після Богослуження відправлено панахиду за померших членів УНСоюзу.

Бенкет.

Зараз після Богослуження відбувся Бенкет у салі тієї самої церкви. На тому Бенкеті були не лише члени УНСоюзу, але також і представники різних культурних та запомогових організацій. Бенкет почався молитвою, яку провів о. П. Каменецький. Після смачного обіду адвокат п. Н. Романюк, що був товстмайстром, покликав до слова о. каноника П. Каменецького, п. Юрочкова, п. В. Гультая, п. Білого, п. Чорномаза, п. Годованського, д-ра І. Вахну, п. В. Ситника, проф. Р. Коваленича, п. Я. Ковальчука, а між ними всіма до головної промови п. Д. Галичина, головного секретаря УНСоюзу з Ню Йорку. Всі вони складали привіти для УНСоюзу в його великий день Золотого Ювилею й висказували побажання для його розвитку між українцями в Канаді. Відмінною від всіх була лише промова п. Д. Галичина. Він, як довголітній працівник УНСоюзу, дав у першу чергу признання основникам-піонірам, які 50 років тому положили підвалини під величаву будову УНСоюзу, а відтак перейшов до тих часів, коли членство отих численних відділів УНСоюзу по всіх Америці спішило на поміч своїм братам, що залишилися на рідних землях і в скрутну хвилину її потребували. Промова тривала 30 хвилин, але була так побудована, що всі присутні багато довідалися про працю й великі заслуги УНСоюзу за минулих 50 років.

Після Бенкету відбулося засідання членів, що належать до зарядів усіх відділів. На тому засіданні п. Д. Галичин вислухав звітів поодиноких членів, а відтак дав свої поради, як успішно довершити працю над придбанням членства до Союзу в році його Золотого Ювилею.

Концерт

Вечером тої самої неділі відбувся величавий концерт, яким і малося докінчити вшанування Золотого Ювилею УНСоюзу. Концерт відбувся в салі УНО, що є на Бетирст улиці. Добірною програмою концерт почався в годині 8-мій вечером. Саля була виповнена по береги людьми, які прибули вшанувати працю нашої найбільшої числом народної організації, а при тому й найстаршої та найбагатшої української фінансової інституції на цьому континенті.

Концерт відкрив вступною промовою д-р І. Василенко. Кількома словами згадав, хто дає цей концерт і в чию честь. Відтак д-р І. Вахна проголосив програму. На концерті виступали мужеський хор філії УНО в місті, міш. хор грекокатолицької парохії, що є при церкві на Бетирст улиці, сестри Шклярі, (струнне тріо і піяно), ученики гри на скрипці вчительки М. Яворської, п-на О. Гаврилюк, сопранова солістка, О. Мулько й маленька донечка п-ва Годованських, яка дуже бадьоро віддеклямувала вірш присвячений Батькові Союзови в його 50-ліття.

Головну промову на тому концерті виголосив п. Д. Галичин, а заклик до праці над поширенням Союзової праці в Канаді виголосив п. В. Гірняк, організатор на Канаду.

Вся концертова програма була добре виконана й багато її точок мусіли виконавці повторити на домагання авдиторії. Промова п. Галичина в деяких інтервалах була зворушаюча, а ознакою цього було, що вся авдиторія рясними оплесками її перервала. Промова тривала 45 хвилин і дала всім присутнім основне понятя, що УНСоюз за 50 років свойого існування зробив багато такої праці, яка не лише дала поміч своїм членам, але й усьому українському народові. Поправді сказати, то українське населення міста Торонта так і зрозуміло працю УНСоюзу. Розуміє її, так і все українське населення Канади, чого доказом може бути масовий вступ і скорий розвиток численних відділів по всіх містах східної і західної Канади.

Обидва промовці заявили, що УНСоюз, поширюючи свою працю в Канаді, має завдання розбудувати цю інституцію до такої міри, щоб до неї належали сотні тисяч членів, яких завданням буде працювати на честь, славу й добро тих країн, де ми тепер живемо й українського народу так довго, поки він не визволить себе з неволі й збудує свою вільну Українську Державу на своїх етнографічних землях.

Концерт закінчено гимном „Боже щасти Йому".

Подібне Ювилейне свято в честь УНСоюзу відбулося в неділю, 28. травня, в Порт Артур і Форт Вілієм. За ним слідуватимуть і інші місцевости по Канаді, бо всі вони хотять вшанувати велику працю Великого Союзу, до якого довгими роками тисячі спішили за помічю тоді, як горе, біда й дужда їх навістили. Хотять вшанувати працю того Батька, який помагав довгими роками свойому народові й захищав його чесне імя перед злими ворогами. Який ширив братерство й освіту серед нашого народу на іміграції й поставив його на рівні і іншими культурними народами, та який і далі буде чесно працювати над ще більшим нашим розвоєм.

В. Г.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

У. Н. Дім в Честер, Па. — Допис, що заповідає „Свято палення моргеджу та 15-літній ювилей" не був поміщений, бо прийшов в останній хвилині, а так є, що через брак місця залягають навіть і дописи про ювилейні свята У. Н. Союзу, і по два чи три тижні, як є тепер, наприклад з дописами з Клівленду, Торонта, і т. п. Допис, про який мова, а в якому є історія У. Н. Дому в Честер, буде злучений з описом ювилейного свята, яке з громади певно хтось надішле. Так навіть краще, бо всьо буде разом.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. Я ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Віктор Доманицький.

ПОЧАТКИ УКРАЇНСЬКОЇ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ НАУКИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ АҐРОНОМІЇ В КІНЦІ XVIII. ТА ПОЧАТКУ XIX. СТОЛІТЬ

(12)

Підірване здоровля, сум по небіжчині матері та по батьківщині примусили М. Максимовича переїхати до Києва і стати тут за професора словесности і за першого ректора Університету Святого Володимира (1834 р.) Він так описує цей момент свого життя: „я стал тем, к чему стремился, едучи в Москву, за 14 лет, и будь ето годами четирмя ранее, я почел би себя счастливцем. А теперь, и грустно е даже совестно било, что Павлови не которие товарищи мои более меня радовались моему професорству. Они видали мое болезненное истомленіе, знали, что я не мог уже читать правим глазом; но никто не знал чем больна у меня душа... Еще в 1829 году, когда я бил в Петербурге, я получил там известіе о смерти матери моей... Моя живая печаль о ней обратилась в томительную для меня тоску по родине... Можеть бить я и перемог би ету тоску, как перемогал и многое другое в душе; но назначеніе нового университета в Кіеве*) повлекло меня туда неодолимою силою. Туда же согласился со мной переместиться и мой незабвенний земляк Гоголь**); но ему не удалось ето, да и мне для того надо било вместо ботаники взять кафедру русской словестности" (Автобіографія ст. 337).

Як словесника, історика та як етнографа й знає М. Максимовича ширше українське громадянство. Особливо його збірники „Малороссійскіе песни" (1827) та „Украинскіе народния песни" (1834) принесли йому велику славу. А між тим на полі природознавства М. Максимович є немениш славний. Він фактично підходив вже до оформлення навчання про еволюцію організмів на землі за 24 роки до оголошення анальоґічних поглядів Ч. Дарвина. „По своей внутренной врожденной силе, жизнь прозводит определенние види растеній, пользуясь силами внешней природи, с котрою она вступает в борьбу... а как стеченіе внешних пособій бивает весьма разнообразно, случайно, изменчиво, то жизнь сама становится **изменчивою в явленіях своих... и неизбежно одступает от своих первообразних видов...** Смотря по степенію обстоятельств времени и места, жизнь начинает привикать к некоторим из сих разностей"... — так писав М. Максимович у листі до Е. В. р. 1834. І колиб умови праці М. Максимовича були ліпші — хто знає чи не належалоб відкриття теорії еволюції українцеві М. Максимовичові, а не англійцеви Ч. Дарвинові.

Працюючи в самих різноманітних галузях природознавства та гуманітарних наук, М. Максимович порівнюючи мало віддав часу та сил сільськогосподарчій науці.

Зате він дуже заважив на творенню агрономічного світогляду своїх товаришів-сучасників: Павлова, Шелехова, Левшина й інших, нападаючи на ті твердження, які введені були в сільсько-господарську науку практиками і сильно росходилися з основними висновками наук природньо-історичних.

Будучи ректором Київського Університету М. Максимович також дбав про як найскоршу організацію катедр ботаніки та агрономії в Київському Університету М. Максимович також дбав про як найскоршу організацію катедр ботаніки та агрономії в Київському Університеті, але всі університети тодішньої Росії переживали тяжку добу реакції це одно, а друге про це маємо дуже мало матеріялу.

X. Ніжинський Ліцей кн. А. А. Безбородко.

Також сильний культурно-освітній осередок створили учні Києво-Могилянської Академії в м. Ніжині на Чернигівщині у вигляді спочатку гімназії, а потім лецею імени кн. А. А. Безбородко. Вихованець Києво-Могилянської Академії, кн. А. А. Безбородко, державний канцлер російського уряду при Катерині II. і Павлі I., вмираючи відписав на благодійні цілі великі суми. Брат його, І. А. Безбородко, призначив з цього на заснування гімназії, дім і садибу в м. Ніжині та 210,000 карбованців грошей. Дозвіл на відкриття Ніжинської гімназії здобуто року 1805, але відкриття сталося значно пізніше: по одних джерелах — р. 1810, по других — р. 1820. В цій школі викладали природознавство, технольоґію з хемією, і, мабуть, й науку про сільське господарство. 7-го жовтня 1830 року ґімназію переорґанізовано в фізико-математичний Ліцей і в цьому стані, маючи лише вищі три кляси, Ліцей проіснував аж до року 1840, коли був перетворений в Юридичний Ліцей князя А. А. Безбородко, а потім р. 1874 в Історико-Фільольоґічний Інститут князя А. А. Безбородко. Директором ґімназії і Ліцею в перші роки його існування був вихованець Києво-Могилянської Академії Ясновський Д. Е. Можливо, що сучасний високий стан техніки городництва, квашення та маринування огірків і вудження мяса в околицях м. Ніжина завдячує якраз тому, що там уже на початку XIX. століття вчили про сільське господарство, про хатне господарство, технольоґію і т. п. Ми не знаємо когонебудь з вихованців Ніжинського Ліцею, що потім віддавсяб сільсько-господарській науці, але можливо, що це питання просто належно не досліджено. За те відомо, що Ніжинський Ліцей дав нам письменників: Миколу Гоголя та Гребінку.

(Дальше буде).

*) Думка про організацію Університету в Києві жила з половини XVIII ст. (часів К. Розумовського), але добитись цього від російського уряду ніяк не можна було. Противниками цього були спочатку цариця Катерина, а потім при Олександрі I. Попечитель Віленського Учбового Округу польський князь Чарторийський та, особливо, його візитатор шкіл, польський граф Чацький. Лише після польського повстання 1830 р. російський уряд зачиняє Кременецький Ліцей, його професуру переводить до Києва і вливши туди 3 українців: Максимовича, Новицького та Ціка, створює 1834 р. Київський Університет св. Володимира.

**) Відомий письменник М. В. Гоголь був призначений професором древньої й середньої історії на СПетербурському Університеті 1832 р.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Піврічні збори Бр. св. Псафата, від. 217, відбудуться в неділю, 18. червня, в годині 2:30 пополудні, в галі парохіяльній. Обовязково всі місцеві і позамісцеві члени мають явитися на цих зборах, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих членів напоминаємо вирівнати свої довги в цім місяці, бо на наступних зборах контр. комісія дасть звіт, в якім проголосить довгуючих членів. Також просимо членів не забувати за приєднування нових членів, бо ювилейна кампанія продовжується. — За уряд: М. Яцула, предс.; П. Пасяк, кас.; А. Іванів, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Збори Тов. Любов, від. 370, відбудуться в неділю, 18. червня, зараз по Сл. Божій, в церковній галі, 127 Парк ул. Взиваємо всіх членів прийти, бо є важні справи до полагодження. — П. Волянік, предс.; К. Стасюк, кас.; М. Самвара, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Піврічні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в пятницю, 16. червня, в год. 7. ввечір, в гали парохіяльній. Просимо членів прийти на ті збори і заплатити свої вкладки. — Уряд.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Бр. св. О. Николая, від. 175, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 18. червня, в годині 1. пополудні, в гали У. Н. Дому при Мартін ул. Всі члени обовязково мають прийти на збори, бо є важні справи. На цих зборах буде приявний п. Д. Білецький, організатор Союзу. Напоминаємо членів сплатити свій довг. — В. Братусь, предс.; А. А. Дяків, кас.; В. Бартош, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 18. червня, в годині 6. ввечір, в гали церковній. Всі члени вільні від праці мають явитись на збори і заплатити свої вкладки. Котрий член не заплатить довгу не дістане дивіденди. — Уряд.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 18. червня, в годині 2. пополудні, в салі парохіяльній, 4950 С. Павлїна ул. — Уряд: В. Горинець, предс.; А. Партика, кас.; І. Побуцький секр.

ТАРЗАН, ч. 887. Відтятий відворот.

TARZAN TOSSED DOWN THE JAMMED GUN. THE EXPLOSIVES WOULD BLOW UP ANY MINUTE.

HE SNATCHED UP A BIG BAG OF LOOSE POWDER...

...AND HURLED IT AT THE FLAMING DOOR. THERE WAS A MILD EXPLOSION

TARZAN RUSHED OUT, ONLY TO ENCOUNTER THE FIERY JET OF THE NAZI FLAME-THROWER.

Тарзан відкинув скоростріл. Кожної хвилі можна було сподіватися вибуху розсипаного пороху...

Він схопив мішок пороху...

... й кинув його на горючі двері. Наступив легкий вибух.

Тарзан вибіг і стрінувся зо струєю горючої нафти.